

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ГОРИТЕ

София, бул. "Христо Ботев" №55, п. код 1040, тел. централа 98511199, факс 981 37 36

X ИАГ-16333 / 22.07.2020

рег. номер .....

Signed by: Elena Ivanova Topalova

ДО

ДИРЕКТОРА НА

РДГ .....

ДО

ДИРЕКТОРА НА

СЕВЕРОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ

СЕВЕРНОЦЕНТРАЛНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ

СЕВЕРОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ

ЮГОЗАПАДНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ

ЮЖНОЦЕНТРАЛНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ

ЮГОИЗТОЧНО ДЪРЖАВНО ПРЕДПРИЯТИЕ

ОТНОСНО: Указания за стопанисване на високопланинските иглолистни гори.

УВАЖАЕМИ Г-Н ДИРЕКТОР,

Високопланинските иглолистни гори заемат зоната между 1550 - 1700 м.н.в. и горната граница на гората (2000 - 2200 м.н.в.) в повечето наши планини - Рила, Пирин, Родопите, Славянка, отчасти Ст. планина и Осогово. Тези гори са с висока природна консервационна стойност и съответстват на Директива 92/43/ЕЕС под кодове: 9410 - Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*) и 95A0 Гори на бяла и черна мура.

Високопланинските иглолистни гори се формират от сравнително малък брой дървесни видове – обикновен смърч; бял бор, бяла мура, черна мура и клек. За тези гори са характерни някои структурни особености, които задължително трябва да се имат предвид при тяхното стопанисване. Поради общо взето по-неблагоприятните условия за възобновяване, растеж и развитие тези гори се характеризират с нехомогенна,

разновъзрастна, мозаечна, групова и/или гнездова структура. Природосъобразното стопанисване на високопланинските гори налага прилагането на лесовъдски действия, съобразени със специфичните условия на месторастене и структурни особености на насажденията.

За високопланинските иглолистни гори са характерни много бавни процеси на естествено възобновяване и развитие, наличие на по-скоро площна, отколкото вертикална хетерогенност в структурно отношение, постоянно протичащи дребноплощни нарушения, които са естествено присъщи на високопланинските горски екосистеми. Възобновяването е пряко свързано с микроместорастенията и наличието на “мъртва дървесина”, формираща микроповишения.

Стопанисването на високопланински гори, основано на краткосрочно-постепенни или групово-постепенни сечи целящи бърза смяна на поколенията и отварянето и последващо разширяване на сравнително големи по размер прозорци и котли, независимо от протичащото съпътстващо или последващо изкуствено възобновяване, не съответства на естествената природна динамика на тези гори, респективно на принципите за природосъобразното им стопанисване.

Имайки предвид досегашното ниво на познание за екологията и естествената динамика на развитие на високопланинските иглолистни гори, натрупаните теоретични знания и правените през годините анализи и резултатите от прилагането на различни лесовъдски системи при стопанисване на тези насаждения, на основание чл. 4 от Наредба 8 от 05.08.2011г. за сечите в горите, Изпълнителна агенция по горите дава следните

УКАЗАНИЯ:

1. За осигуряване на природосъобразно и устойчиво стопанисване на високопланинските иглолистни гори е необходимо де се отчитат всичките им полезни функции и осигуряваните екосистемни ползи.
2. Във високопланинските иглолистни гори, следва да се прилагат лесовъдски системи, които водят до създаването и поддържането на структурно неравномерни и по възможност смесени насаждения.
3. Да се проектират и провеждат изборни и неравномерно-постепенни възобновителни сечи.

3.1. Преминаването от сечищно към изборно (групово-изборно) стопанисване за значителна част от сегашните зрели дървостои изисква различно дълъг период на трансформация и прилагане на изборно прореждане. Сечта има за цел да достигне желаната изборна структура. Извършват се неравномерни

намеси, като се отварят малки по размер прозорци с диаметър до 1 път височина на дървостоя на съседните за прозореца дървета. Прозорците се залагат с цел осигуряване растежа на подтиснатия подраст или за инициране появата на такъв. Около прозорците **не се залагат ивици с изреждане** и при всяка следваща сеч се залагат нови прозорци. Интензивността на сечта е до 25% от запаса, а повторемостта е съобразно възприетия турнус на стопанството – 10, 15 или 20 години.

- 3.2. Групово-изборната сеч, трябва да се прилага в смърчови насаждения с балансирана изборна структура при надморска височина 1900–2100 m. Сечта се провежда чрез отварянето на прозорци в местата с налично естествено възобновяване. Прозорците са с площ до 100–150 m² (1÷1,5 пъти височината на периферните за прозорците дървета). **Не се допуска изреждане на дървостоя между прозорците**. При всяко следващо влизане се отварят нови прозорци, а съществуващите не се разширяват. Повторемостта на сечта е съобразно възприетия турнус на стопанството, който може да бъде 10, 15 или 20 годишен и зависи от конкретните условия. В насажденията с групова хоризонтална структура отделните биогрупи да се третират като едно цяло.
- 3.3. Единично-изборната сеч да се прилага в смърчовите насаждения с равномерна изборна структура, растящи в диапазона по надморска височина 1700–1900 m. При сечта се изсичат едно или няколко дървета (максимум до 3), като площта на отворените прозорците е 25–75 m². Прозорците се отварят при наличие на естествено възобновяване и **не се разширяват**. Дървостоя между прозорците не се изрежда. Турнусът на стопанството е 10 годишен, но може да бъде и по-продължителен в зависимост от конкретните растежни условия и темпа на естествено възобновяване.
- 3.4. Приложението на изборни сечи във високопланинската зона **не е свързано с оптимизационни параметри относно запаса и прираста на гората**, както е в оптимума на разпространение на съответните видове гори. Тук изборната форма на стопанството има за цел да осигури постоянно горско покритие и наличието на разновъзрастни дървостои с неравномерна пространствена структура, която в най-голяма степен гарантира всички полезни екосистемни функции на гората, нейното природосъобразно стопанисване и опазване на наличното биоразнообразие.

- 3.5. Чрез различната форма и ориентация на прозорците при групово-изборната сеч, може да се осигури благоприятен топлинен режим за осигуряване на успешно естествено възобновяване. Появата на пониците и подраста се благоприятства и от наличието на достатъчно количество лежаща мъртва дървесина. При почистване на сечищата, отпадъците от сечта **да не се струпват върху отрязаните пъни**, а встрани от тях и извън възобновителните центрове.
- 3.6. За опазване биологичното и структурно разнообразие на високопланинските смърчови насаждения, попадащи в НАТУРА 2000, хабитат „Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*)“, при тяхното стопанисване да се осигури достатъчно количество стояща (минимум 15% от стоящия запас) и лежаща (минимум 5% от стоящия запас) мъртва дървесина.
- 3.7. Неравномерно-постепенната сеч да се прилага извън формираните изборни стопански класове във всички насаждения определени за сечищно стопанисване. Тази лесовъдска система позволява в най-голяма степен да се следват естествените процеси на възобновяване и поддържане на неравномерната пространствена структура на високопланинските гори. Във възобновените участъци, може да се отворят прозорци или котли с размери до 1÷2 пъти височината на дървостоя на периферните за отворените пространства дървета. Във възобновените участъци се извършват съответните отгледни мероприятия. Сечта следва естествената динамика на процесите в гората и хода на естественото възобновяване. Котлите могат да бъдат с неправилни размери и при всяка следваща намеса се разширяват неравномерно при условие, че се е появил естествен подраст или се отворят нови котли в нови възобновени участъци. **Не е задължително сечта да се води върху цялата площ на насаждението.** При тази сеч се допуска по необходимост за подобряване на състава или за ускоряване на възстановителни процеси подпомагане на възобновяването чрез залесяване. Възобновителният период е дълъг и надхвърля 40 години, като за горите от светлолюбиви видове е 40-60 г., а за сенкоиздръжливите 60-80 г. Интензивността при отделните влизания е до 25% по запас. Повторяемостта на сечта е най-малко през 10 години, но при забавен ход на възобновителния процес може да бъде и през 15-20г.

4. Чрез отгледните сечи да се създават и толерират предпоставките за получаване на неравномерна структура на насажденията. В младите, средновъзрастни и дозряващи насаждения се провеждат следните отгледни мероприятия:
- 4.1. До 10 метра средна височина на дървостоя не се препоръчва воденето на отгледни мероприятия, освен в случаите на изкуствено създадени насаждения, в които е необходимо гарантиране оцеляването на залесените фиданки. При необходимост от намеса подходящ метод на провеждане на осветленията и прочистките е гнездовия.
- 4.2. Прорежданията във високопланинските гори водим при средна височина на дървостоя между 10-15 метра. Сечта има цел да осигури индивидуалната устойчивост на отделните дървета или групи от дървета. Метода на провеждане е комбиниран като сечта се води неравномерно следвайки естествените процеси и необходимост от изреждане на отделни гъсти участъци с висока пълнота. **Не се допуска** прилагането на линейно-селекционни подходи на отглеждане. Интензивността на отделните намеси е до 25 % по запас при повторяемост 8-10 години.
- 4.3. Пробирките във високопланинските гори водим при средна височина на дървостоя 15-20 метра. Сечта има за цел да осигури оптимални условия за растеж по дебелина на качествените стъбла. Методът на провеждане е комбиниран, като чрез сечта се цели да се запази хетерогенния характер на тези гори, което допуска неравномерното ѝ провеждане по площта на насаждението. Интензивността на отделните намеси е до 25 % по запас при повторяемост 10-15 години.
- 4.4. Съобразно избраната технология на работа при провеждане на отгледните сечи се допуска прилагането на схематични сечи с цел технологично обезпечаване на дърводобива. Залагат се технологичните просеки (ивици, коридори за достъп) с ширина до 3 м., като разстоянието между две технологични ивици е не по-малко от 40 м. Сечта се провежда **еднократно** и се извършва по време на първите отгледни намеси в насажденията. В междукоридорните пространства отглеждането се извършва на принципите на съответния вид отгледна сеч. Количеството дървесина изсечено за осигуряване достъпа в насажденията се пресмята в отделна сортиментна ведомост и не влияе върху интензивността на планираната отгледна сеч.
5. Създадените бялборови култури във високопланинския пояс следва да се разглеждат като предкултури за връщане на коренните (местни) видове и етап от

тяхната трансформация в хетерогенни и разновъзрастни гори. Отгледните мероприятия в тези насаждения имат за цел да осигурят стабилността на дървостоя и да ускорят процеса на трансформация.

6. За формиране на подходящи възобновителни ниши, поддържане и възстановяване на биоразнообразието и подобряване на биологичния кръговрат в насажденията да се осигури мъртва дървесина, чрез оставяне на част от сухата стояща и паднала маса и клоните в сечищата. По време на отглеждането на младите насаждения да се оставя част от малките подтиснати и пречупени дървета.
7. Залесяването с пикирани фиданки от смърч и евентуално бял бор и бяла мура да се прилага за попълване на невъзобновени над 10 години сечища и на изредени под пълнота 0,4 участъци от насаждения, при съобразяване с произхода на репродуктивния материал и условията на високопланинската зона.
8. При оценка състоянието на подраства и залесените фиданки, същите да се считат за укрепнали, когато са с височина над 1 м.
9. При необходимост да се провежда лесопатологичен мониторинг във високопланинските гори за контролиране беритбата и опазването на микоризните гъби (*Boletus* spp. *Amanita* spp., *Laktarius* spp. и др.). Да не се допуска разрушаването на мравуняците на червените горски мравки (*Formica rufa*), като същите следва да се опазват.

22.7.2020 г.

X инж. Мирослав Маринов

ИНЖ. МИРОСЛАВ МАРИНОВ

Изпълнителен директор

Signed by: Miroslav Tsonev Marinov

КТ/ИАГ